

Mussolini ponovno zapretil z izstopom iz Lige narodov

To se bo zgodilo, ako bo sankcijski odbor odredil embargo za izvoz olja v Italijo. Zeneva je dala Mussoliniju teden dni časa, da se odloči za ali proti končanju sovražnosti v Afriki. Fašistična vlada prevzela kontrolo nad bankami in krediti. Italijani izvojevali novo zmago na severni fronti

Pariz, 4. marca. — Italija je naj informirala Francijo, da izstopila iz Lige narodov in sklenila vojaško pogodbo s Francijo, ako bo Zeneva odredila sankcije proti fašistični vladi. List "Echo de Paris", je objavil to vest, dostavlja, da je diktator Mussolini na konferenci s francoskim poslanikom v Rimu pojasnil program, ga bo Italija pričela izvajati, če bo Liga narodov izrekla postopne sankcije.

Zeneva, 4. marca. — Zeneva je prejela izveščila, da se bo Liga narodov izrekla postopne sankcije. Zeneva je prejela izveščila, da se bo Liga narodov izrekla postopne sankcije.

General Giči Niši, član vrhovnega vojnega sveta, je bil imenovan za direktorja vojaške vzgoje. Nasledil bo generala Jotara Vatanaba, ki je bil umorjen v militarističnem puču zadnji teden. Niši je eden izmed sedmih generalov, ki so podali ostavko. Med temi sta Senjuro Hajaši in Sadeo Araki, oba bivša vojna ministra in nacionalista. Resignacije bodo danes predložene mikadu v odobritev.

Ti so izjavili, da so odgovorni za situacijo v armadi, ki je omogočila militaristično revolto zadnji teden in je ta rezultirala v umoru štirih visokih vladnih uradnikov. To je vzrok, da so predložili resignacije. V revolti je bilo zapletenih 24 vojaških častnikov in tisoč vojakov, ki so zasedli vladna poslopja in jih držali v svojih rokah štiri dni. Da se je vrnil mir v Tokio, je razvidno iz vladne odredbe, naj se bojna mornarica umakne iz pristanišča. Bojne ladje so pripile v Tokio po izbruhu revolte.

Stahanovstvo v Rusiji povzroča umore Moskva, 4. marca. — Odpor med ruskimi delavci proti stahanovizmu (priganjstvu) je že tako hud, da se poslužuje nasilja. Dva umora sta že rezultirala iz stahanovskih metod povspesevanja produkcije. Sovjetski listi poročajo, da je delavec Makar Burijak pred kratkim umoril mlekarico Jekaterino Ustinovo na državni fermi v Kazakstanu, katera je dosegla nov rekord v moženju mleka. Nekaj dni prej sta dva delavca v Saratovu ubila mlado železničarsko delavko, ki se je podila pri delu. Dva pristanišča delavca v Vladivostoku sta bila obsojena na tri leta ječe, ker sta sabotirala stahanovske metode dela v pristanišču.

Papež zagrožil Nemčiji s prelomom Vatikan, 4. marca. — Papežev nuncij v Berlinu je včeraj informiral Hitlerjevo vlado, da bo katoliška cerkev pretrgala diplomatske stike z Nemčijo, če ne bodo nemške oblasti spoustvale določb konkordata.

Nova afera korupcije v Sovjetski uniji Kijev, USSR, 4. marca. — Vsi člani, razen dveh, eksekutive centralnega delavskega sveta v Ukrajini so bili odstavljeni in nekaj teh je bilo aretiranih ter obtoženih, da so poneverili veliko vsoto delavskega denarja.

Japonska dobila novega premierja

Sedem generalov predložilo resignacijo

Tokio, 4. marca. — Mikado Hirohito je danes imenoval Fumimora Konojo za premierja in mu poveril sestavo nove vlade, ki bo nadomestila ono premierja Okade. Novi ministrski predsednik je znan kot liberal.

Tokio, 4. marca. — Japonski zaupni svet se je včeraj sestel na svoji seji v cesarjevi palači in odobril "važen zakon." Seje so se udeležili tudi člani kabineta.

General Giči Niši, član vrhovnega vojnega sveta, je bil imenovan za direktorja vojaške vzgoje. Nasledil bo generala Jotara Vatanaba, ki je bil umorjen v militarističnem puču zadnji teden. Niši je eden izmed sedmih generalov, ki so podali ostavko. Med temi sta Senjuro Hajaši in Sadeo Araki, oba bivša vojna ministra in nacionalista. Resignacije bodo danes predložene mikadu v odobritev.

Ti so izjavili, da so odgovorni za situacijo v armadi, ki je omogočila militaristično revolto zadnji teden in je ta rezultirala v umoru štirih visokih vladnih uradnikov. To je vzrok, da so predložili resignacije. V revolti je bilo zapletenih 24 vojaških častnikov in tisoč vojakov, ki so zasedli vladna poslopja in jih držali v svojih rokah štiri dni. Da se je vrnil mir v Tokio, je razvidno iz vladne odredbe, naj se bojna mornarica umakne iz pristanišča. Bojne ladje so pripile v Tokio po izbruhu revolte.

Stahanovstvo v Rusiji povzroča umore Moskva, 4. marca. — Odpor med ruskimi delavci proti stahanovizmu (priganjstvu) je že tako hud, da se poslužuje nasilja. Dva umora sta že rezultirala iz stahanovskih metod povspesevanja produkcije. Sovjetski listi poročajo, da je delavec Makar Burijak pred kratkim umoril mlekarico Jekaterino Ustinovo na državni fermi v Kazakstanu, katera je dosegla nov rekord v moženju mleka. Nekaj dni prej sta dva delavca v Saratovu ubila mlado železničarsko delavko, ki se je podila pri delu. Dva pristanišča delavca v Vladivostoku sta bila obsojena na tri leta ječe, ker sta sabotirala stahanovske metode dela v pristanišču.

Papež zagrožil Nemčiji s prelomom Vatikan, 4. marca. — Papežev nuncij v Berlinu je včeraj informiral Hitlerjevo vlado, da bo katoliška cerkev pretrgala diplomatske stike z Nemčijo, če ne bodo nemške oblasti spoustvale določb konkordata.

Nova afera korupcije v Sovjetski uniji Kijev, USSR, 4. marca. — Vsi člani, razen dveh, eksekutive centralnega delavskega sveta v Ukrajini so bili odstavljeni in nekaj teh je bilo aretiranih ter obtoženih, da so poneverili veliko vsoto delavskega denarja.

Nova afera korupcije v Sovjetski uniji Kijev, USSR, 4. marca. — Vsi člani, razen dveh, eksekutive centralnega delavskega sveta v Ukrajini so bili odstavljeni in nekaj teh je bilo aretiranih ter obtoženih, da so poneverili veliko vsoto delavskega denarja.

Domače vesti

Iz Clevelanda
Cleveland. — Pobil se je pri padcu rojak Frank Modic. Zdravi se doma. — Anton Novak je prejel žalostno vest, da je v Velikih Poljanah umrl 11. febr. njegov brat Janez Novak v starosti 77 let. V Ameriki zapuščila dva brata, v starem kraju pa ženo, sina in tri hčere.

Avtna nesreča
Gladstone, Mich. — Avtomobilska nesreča v tukajšnji okolici je pred nekaj dnevi zahtevala življenje treh oseb. Med ponesrečenci je bil tudi neki Jugoslovčan, ki se je pisal Joseph Blazina.

Strojniki izvojevali zvišanje

Cleveland, O. — Krajevna organizacija strojnikov je pravkar podpisala novo pogodbo z upravo Apex Electrical Mfg. Co., ki določa zvišanje plače štiri cente na uro.

Zakon minimalne ženske mezd neustaven v N. Y.

Albany, N. Y. — Vrhovno državno sodišče v New Yorku je 3. t. m. razveljavilo zakon, ki določa minimalno mezdo za ženske.

Stavka delavcev v javnih napravah

El Paso, Tex. — Delavci, upošleni pri El Paso Electric Co., so oklicali stavko, katere cilj je priznanje unije in zvišanje mezd. Cestna železnica je morala ustaviti promet in mesto nima električne razsvetljave. "Morali smo se odločiti za stavko, drugače nas bi družba lahko uničila," je dejal N. T. Clay, predsednik krajevne unije bratovsčine elektrarskih delavcev. Proti tej družbi je izbruhnila stavka tudi pred enim letom, ker je odpustila v unijakem gibanju aktivne delavce. Končana je

Rooseveltova davčna poslanica

Priporoča kongresu davke na dobičke korporacij

Washington, D. C., 4. marca. — Predsednik Roosevelt je včeraj v poslanici priporočil kongresu, naj revidira zakon dohodninskih davkov, da dobi nove dohodke za kritje izgube, ki jo je povzročilo vrhovno sodišče z razveljavitvijo farmarskega zakona, in za izplačilo vojaškega bonusa veteranom.

Predsednik priporoča odpravo nekaterih starih postavk davka na kapital in dobiček in te postavke naj se nadomestijo z davkom na dobiček korporacij, ki še ni razdeljen med delničarje; dalje priporoča davke na one prejemke, ki jih mora federalna vlada izplačati po odredbi vrhovnega sodišča kot povračilo procesnega davka. Poslanica vsebuje še nekaj priporočil, ki se tičejo obdavčenja dohodkov in dobičkov velikih korporacij v raznih oblikah.

Skupna vsota novih davkov mora znašati milijardo in 614 milijonov dolarjev letno, če hoče vlada pokriti vse predvidevane izdatke.

Kako se bo kongres odzval tej nalogi — tik pred volitvami! — je kočljivo vprašanje. Newdealski demokratje so pozdravili Rooseveltovo davčno poslanico, toda burbonski demokratje, katerih ni malo, so z burbonskimi republikanci vred takoj napovedali opozicijo Rooseveltovemu davčnemu načrtu.

Poljska se bo merila z Nemčijo in Rusijo

Varšava, 4. marca. — Poljski uradni listi poročajo, da se bo Poljska spustila v oboroževalno tekmo z nacijsko Nemčijo in sovjetsko Rusijo. Poljska mora hiteti z oboroževanjem, če hoče preprečiti spopad nemške in ruske armade na poljskih tleh.

bila s posredovanjem zastopnika federalnega delavskega departementa, ko je družba obljubila, da bo ponovno uposlila odpuščen delavce in pristala na druge zahteve, toda obljube ni izpolnila. (Dalje na 3. strani.)

STAVKARJI V AKRONU DOBILI PODORO

Lewisov odbor jim je zagotovil finančno pomoč

DELAVCI SE DOBRO DRŽE

Akron, O. — (UNS) — Osem mednarodnih unij, katerih predsedniki tvorijo Odbor za industrijsko organizacijo in mu na čeluje John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA, je obljubilo kavčukarskim delavcem, ki so zastavkali proti Goodyear Tire & Rubber Co., vsestransko pomoč.

V to mesto je prišel John Brophy, direktor odbora, ter zagotovil voditelje kavčukarske unije, da bo njegova organizacija nudila finančno pomoč družinam stavkarjev, dokler bo trajala stavka. Dalje je naznanil, da bo poslala v središče kavčukarske industrije organizatorje, ki bodo skušali pridobiti vse kavčukarske delavce v unijo.

"Vsi člani Odbora za industrijsko organizacijo so zainteresirani v borbo, ki jo vodijo kavčukarski delavci," je dejal Brophy na konferenci z voditelji stavkarjev. "Upam, da bo stavka rezultirala v zmagi in da bo unija izšla ojačana iz tega boja."

Odbor za industrijsko organizacijo je na svojem zborovanju zadnji teden sklenil, da bo podpiral tudi splošno stavko v Akronu, ki je na vidiku. Odbor je še pooblastil predsednika krajevne unije kavčukarskih delavcev, "naj raztegne stavko na vse druge tovarne, če bo uvidel, da je tak korak potreben za uspešen konec konflikta."

Despotizem kavčukarskih magnatov je končno izlval revolto. 14.000 delavcev je zastavkalo proti Goodyear Co., ko je odklonila priznanje unije. Stavkarji so obdolžili kompanijo, da je prelomila dogovor, katerega je podpisala v aprilu preteklega leta, da ne bo znižavala mezd. Poleg tega je odklonila priporočila posebnega odbora, ki ga je imenoval federalni delavski departement. (Dalje na 3. strani.)

Organiziranje je klarskih delavcev

Dvanajst mednarodnih unij obljubilo sodelovanje

Washington, D. C. — Skrbno zamišljena kampanja, da se organizira delavce v jeklarski industriji, se bo pričela to pomlad, se glasi naznanilo eksekutivnega sveta Ameriške delavske federacije.

Predsednik federacije Green in nekateri drugi uradniki sestavljajo proračun in ko bo to delo končano, bodo vse pridružene unije pozvane, naj prispevajo določeno vsoto v organizatorni sklad. Sedanji načrti predvidevajo eno največjih kampanj, kar jih je federacija podvela med jeklarskimi delavci.

Uradniki federacije sodijo, da je okrog pol milijona delavcev uspešnih v jeklarski industriji. Izkušnje železničarjev pri reševanju svojih problemov bodo služile kot smernice v kampanji, v kateri bo sodelovalo dvanajst mednarodnih unij, vključenih v Ameriški delavski federaciji.

Vprašanje glede organiziranja jeklarskih delavcev je postalo zapleteno radi stališča, ki ga je zavzel Odbor za industrijsko organizacijo, kateremu na čeluje John L. Lewis, predsednik rudarske unije UMWA. Ta odbor je zadnji teden naznanil, da je pripravljen prispevati pol milijona dolarjev v kampanjski sklad, ako bo Ameriška delavska federacija prispevala v ta sklad \$1,500,000. Eksekutivna ADF je ponudbo odklonila, ker je vsebovala provizijo, da mora Lewisov odbor izbrati načelnika kampanje, ki naj bi nadziral vse aktivnosti organizatorjev, poleg tega pa mora biti unija jeklarskih delavcev industrijska.

Californijski zagrozili z bojkotom

Mesto Portland obsodilo "vigilante"

Portland, Ore. — Akcija "vigilantov" v Los Angelesu, da se onemogoči vstop brezposelnim revežem v Californijo, je izzvala številne proteste v državah ob pacifični obali.

Tukajšnji mestni svet je sprejel resolucijo, ki odločno pobija aktivnosti "vigilantov." "Ali bi 'vigilantje' zabranili vstop tudi Abrahamu Lincolnu, ki je bil prav tako reven kakor brezdomci, ki prihajajo v Californijo?" vprašuje mestni svet v resoluciji.

Centralna delavska unija je naznanila, da bo pozvala svoje člane, naj bojkotirajo californijske produkte, če ne bodo avtoritete odpoklicale oboroženih straž, ki branijo revežem vstop v Californijo. Slično resolucijo je sprejel tudi mestni svet v Seattleu, v kateri pravi, da Los Angeles in druga californijska mesta skušajo oropati prebivalce drugih držav ustavnih pravice, ki dovoljujejo vsem neovirano potovanje iz države v državo.

Zrtev silične bolezni ne dobi odškodnine

Columbus, O. — Državno vrhovno sodišče je zavrglo tožbo Charlesa Mazinga, ki je bil uslužben pri Marion Steam Shovel kompaniji, kjer se je nalezil silične (silicosis). Tožil je družbo za odškodnino, ker državni odškodninski zakon ne krije te okupacijske bolezni, toda vsa državna sodišča so odločila proti tožitelju, češ, da nima nobene pritožbe. Mazingo bo najbrž vzel priziv pred zvezno vrhovno sodišče.

TRIJE DNEVI NAPETE NEW-YORSKE STAVKE

Stavkokaze dovažajo iz iz Pittsburgha in Clevelanda

WALL STREET PRIZADET

New York, 4. marca. — Stavka organiziranih nameštencev v nebotičnikih in drugih velikih poslopih v New Yorku stopa danes v tretji dan. Število stavkarjev (kurjačev, operatorjev dvigal, vratarjev, inženirjev, hišnih telefonistk, sobaric itd.) je vsak dan večje. Stavka je doslej docela objela distrikt stanovanjskih palač okrog Park avenije na vzhodni strani mesta, Riverside drive, West End, Central Park West, Fifth ave. s stranskimi ulicami od 59. do 125. ulice; deloma so prizadeti distrikti Bronx, Grand Central in Wall street, kjer je število prizadetih poslopij včeraj naraslo na 80.

Pod pritiskom župana La Guardije so se včeraj nadaljevala pogajanja v mestni hiši med obema strankama, a še vedno brez uspeha. Unija hišnih nameštencev zahteva osem dolarjev povisa plače na mesec in priznanje unije.

Sinoči je šez 5000 stavkarjev zborovalo v Star kasini in soglasno so zaključili, da se vrnejo na delo, dokler ne bodo priznane vse njihove zahteve. Predsednik njihove unije Bambrick je stavkarjem povedal, da lastniki poslopij zdaj najmanj "barabe" kot stavkokaze, katerim obljubuje \$9 do \$11 dnevno — za poštno delavce pa nimajo dveh dolarjev tedenskega povisa.

Kolikor je unija izvedela, so lastniki doslej najeli čez 10.000 stavkokazov in veliko število teh so dobili iz Buffala, Pittsburgha in celo iz Clevelanda.

Manjši nemiri so neprenehoma v teku in od začetka stavke je bilo čez sto oseb aretiranih. Mnogo bogatih stanovanjcev v visokih stanovanjskih hišah prenočuje v hotelih, ki še niso prizadeti, da jim ni treba hoditi peš 10 ali 15 nadstropij po stopnicah v svoja mrzla stanovanja. Federalna vlada je začela posredovati takoj prvi dan stavke. McGrady, pomožni tajnik departementa za delo, je prišel s letalom iz Akrona, O., kjer je poskušal izravnavati stavko kavčukarskih delavcev.

Boston, Mass., 4. marca. — Stavka 4000 tekstilnih delavcev v bližnjih predmestjih, ki traja že šest dni, se nadaljuje. Na piketnih linijah okoli tovarnen je opaziti nenavadne obraze — dijake in dijakinje iz kolegija Harvard, protestantovske pridigarje in Zoro Du Pont, hčer slovitiga municijskega magnata iz Delawareja!

Akron, O., 4. marca. — Polozaj tukajšnje stavke kavčukarskih delavcev pri Goodyear Tire & Rubber Co. je nespremenjen. Včeraj je družba zahtevala od šerifa Flowerja, naj s policijsko silo odpre njene tovarne, ki so noč in dan oblegane po stavkarjih, toda šerif je ponudbo — odklonil.

Pivovarniška industrija uposljuje pol milijona delavcev

Cincinnati, O. — Mednarodna unija pivovarniških delavcev je naznanila, da je pivovarniška industrija absorbirala 650.000 delavcev po odpravi prohibicije, izplačala v tem času \$200,000,000 delavcem in farmerjem za žito nadaljnjih \$150,000,000. Vsota davkov, ki so jo prejela državne, federalna, mestne in krajevne vlade, znaša nad \$800,000,000.

Hearstov tisk spet kriči. (Narisan Jerger.)

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT
CLARKE IN LASTENIA SLOVENSKE NARAVNE
PROSVETA JEDINICE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates: For the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year. Chicago and Europe \$3.00 per year. Single copies 10c.

Advertising rates on application. Manuscripts of news items and original articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to the author only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Printed at the University of Chicago Press

CHICAGO, ILL.

Glasovi iz naselbin

O delu in smrti

West Allis, Wis. — Z delom se nadaljuje po tukajšnjih tovarnih povprečno enako zadnjih 6 mesecev. Nekateri delajo, drugi pa delo iščejo.

Zadnji mesec so bili še najbolj srečni tisti, kateri imajo delo pri refinih delih odzunaj. Delajo 10—15 dni na mesec. Ako je bolj mrazo ko 10 stopinj nad ničlo, ne delajo, plašo za tisti čas pa vseno dobijo, kar je vsakemu doleteno. Ker pa je zadnje 4 tedne na 4 dni toplomer kar par ur na dan nad ničlo, so imeli refini delavci tudi vse 4 tedne plašane "počitnice". Seveda ni vsak dobil plaše za 4 tedne, ampak v štirih tednih le 10—15 dni. Snega v tem času ni vsega skupaj skopnelo za en lonec. Povprečno smo ga imeli od 2-3 čevlje. Ob cestah, ko so ga s plugom porivali na stran in kidali, ga je bilo pa tudi od 6-8 čevljev visoko.

V nedeljo in ponedeljek, to je 23. in 24. februarja, je prišel Matija s svoje tradicionalno sekire, razsekale led in sneg toliko ogrel, da ga je skopnelo v dveh dnevih za 18 palcev. Nekaj ga je še ostalo črna in umazana, pa ga je 26. feb. spet zagrnilo s tremi palci snega. Obljubujejo ga nam še več, ali vsi pravimo, da ga imamo še dosti za to zimo.

Baš mesec dni je poteklo, odkar sem pisal, da smo v naši naselbini izgubili 3 člane društva 104 SNPJ. Danes moram zopet pisati o nadaljnjih treh rojakih, da so dokončali svoje življenjsko pot. Še v zadnjem dopisu bi bil moral omeniti, kar sem pa pozabil, da je umrl dobro znani rojak Joseph Ermenc v 46. letu starosti. Rodil se je v Ljubnem na Štajerskem. V Ameriko je prišel še kot 12 letni deček. Bavil se je ves čas z raznim trgovanjem, največ z gostilniško obrtjo. Umrl je 31. oktobra m. l. nenadoma pri delu za srčno kapjo. Pokojnik je bil član društva št. 3 JPZS od njegove ustanovitve; bil je tudi zavarovan pri neki zavarovalni družbi. Pokopan je bil 4. novembra na Holy Cross pokopališču ob veliki udeležbi članstva in prijateljev. Zapuška soprogo, sina in dve hčerki ter brata Johna, bivšega socialističnega državnega poslanca, in sestro Mary Suban.

Drugi je premil Joseph Windischman dne 17. februarja, star 56 let. Doma je bil iz Šimelja pri Novem mestu. V Ameriki je bil nad 30 let in dobro znan v Milwaukeeju in West Allisu, ker je v teh dveh naselbinah vodil gostilniško obrt nad 20 let. Bil je član KSKJ in blaginjski organizacije Slov. doma na West Allisu. Ko je omenjena organizacija imela bazar na 15. in 16. feb., je prvi večer še po polnoči nesel denar domov, šel pogledat v klet h parnem kotlu, kjer ga je zašel mrtvoud. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer je drugi dan umrl. V bolnišnici so izjavili, da se mu je pretrgala možganska žila. Pokopan je bil 20. februarja na Calvaria pokopališču v hudem mrazu ob veliki udeležbi članstva in prijateljev. Pokojni Jos. Windischman zapuška tukaj soprogo, enega sina in 3 hčere, v starosti od 12 do 20 let, ter dve sestri v San Francisco, Cal.

Tretji je doromal svojo življensko pot John Turck; podlegel je po enotedenski boleznj pljučnici dne 22. feb. na svojem domu. Pokojni John se je rodil pred 46 leti na Rečici v Savinjski dolini na Štajerskem. V Ameriko je prišel pred 26 leti v tukajšnje naselbino in je bil ves čas aktiven pri društvih, pevskih klubih in sploh povsod v družabnem življenju. Član društ. 3 JPZS je bil, odkar je prišel iz stare domovine ter vedno aktiven in in v odboru. Bil je tudi več let v gl. odboru. Predsednik omenjenega društva je bil neprenehoma zadnjih 12 let. Članstvo mu je priznalo, da je bil tudi vreden tega imena z veliko udeležbo pri pogrebu in številnimi venci ob njegovem mrtvaškem odru. Danes omenjeno društvo nima člana, da bi ga v vseh zadevah zastopal, četudi ima še dosti dobrih članov.

John Turck je bil poleg omenjenega društva tudi dober član dolgo vrsto let SNPJ, najprej pri društvu št. 16 SNPJ v Milwaukeeju, in zadnjih 14 let, odkar

kar naše društvo obstoji, pa pri št. 104. On se je vedno udeleževal vseh prireditelj podpornih, izobraževalnih ali političnih skupin. Mislim, da ni bilo Slovenca v Milwaukeeju na West Allisu, da ne bi poznal Johna. Tudi vsi drugorodci so ga poznali, kakor mi Slovenci. Tukaj je vodil dobro znano gostilno 16 let. Bil je tudi v odboru organizacije Slov. doma na West Allisu, za katerega se je vedno navduševal in ga podpiral.

Pokojni John je bil vedno vsakemu na razpolago. Imel je prijatelje in vpliv pri mestni vladi in na sodišču; ako je katerega obsenčila policijska kapa, John je bil takoj zraven in vrata so se mu odprla; ako si potreboval nasveta, vselej ti je dal najboljšega v njegovi moči; ako ni vedel sam, šel je k prijateljem, pa je izvedel; ako si bil brez dela in si prišel mimo njegove gostilne, če te je videl, te je noter povabil, četudi je vedel, da si brez centa v žepu in ti je brezplačno za silo postregel s piščico in prigrizkom; ako je kateri potreboval oblake ter ga poprosil zanjo, je vzel z obokala svojo in mu podaril kar ga je prosil. John Turck ni bil eden tistih, ki bi hlebec kruha sam pojedel. Polovico ga je obdržal zase in svojo družino, drugo polovico pa je med prijatelje razdelil.

Tudi v denarnih stiskah je mnogim velik pomagalec še pred krizo. Še pred par tedni se mi je izrazil, ako bi ga sedaj poznali tisti, kateri so ga v boljnjih časih, ko jim je pomagal, da bi bili od 5 do 6 tisoč dolarjev lahkot na boljem kakor je sedaj. Tudi on je bil med onimi, katere je kriza ugonobila.

Da pa niso bili njegovi prijatelji vsi taki, je pokazal njegov pogreb in velika udeležba članstva, rojakov in drugorodov v sredo 26. februarja, ko se je v snegu, dežju in vetru udeležilo njegovega pogreba do 600 oseb z nad 100 avtomobili ter ga spremlilo na Holy Cross pokopališče, ki se je vrtil iz slovenske cerkve na West Allisu. Moram priznati, da mu je župnik Lukas Gladek naredil jako lep govor kot prijatelj in rojak, četudi v duhovniški govore vrtajem le toliko, kolikor je za verjeti ter kar vidim, da je resnica. Na grobu, v dežju in vetru, so se posloviili od njega podpredsednik M. Udočič za društvo 3 JPZS, predsednik A. Demšar za društvo 104 SNPJ, gl. predsednik V. Petek za JPZS in John Ermenc kot njegov dober in stari prijatelj, pevski zbor Naprej pa mu je zapel v slovo jako lepe pesmi, zakar gre pevcem od moje strani najlepša zahvala.

Pokojni John Turck zapuška žalujočo soprogo, 2 sinova (20-letnega Johna in 18-letnega Edwarda), brata A. tona in sestro Mary Turk v Chicagu, brata Franka v Caskode, Wis., tukaj pa več sorodnikov.

Dragi John, veliko dobrega si storil za društva in naselbino kar je bilo v tvoji moči. Ohrani mo tu trajni spomin. Tvoje delo se bo nadaljevalo. Spavaj mirno v tvojem novem in tihem domu. Društvo in sorodnikom nepozabnega Johna Turcka in družinam Joe Ermenc in Joe Windischmana izrekam v imenu društva Združenje št. 104 SNPJ najgloblje sočaje. Iskreno se zahvaljujem tudi pevcem in vsem udeležencem, ki so se ude-

ležili pogrebu nabega nepozabnega sobrata.

Anton Demšar, 104.

Iz južnega Illinoisa

Johnston City, Ill. — V ta kraj sem se naselil leta 1911. Hrvatov je bilo precej tukaj, Slovencev pa le "en par", oboji pa so se imeli svoje društvo št. 91 SNPJ, društvo HBZ in tudi SSPZ. Dela je bilo obilo, saj je obratovalo od 7 do 8 rofov v okolici. Rudarji so imeli močno unijo UMWA. Malo pozneje se je pričelo gibanje, da si postavimo Slovenski dom, kar se je tudi zgodilo. Postavili smo si lep dom, ki nam je v pomoč. Uredili smo si tudi svoje domove in plačali lepe vsote, tako da smo si predstavljali bodočnost, če, sedaj smo pa popolnoma preskrbljeni za proletarsko življenje. Toda razmere so se spremenile, mi smo računali in obračali, druge močnejše sile pa so obrnile.

Prišla je svetovna vojna, ki je vrgla v svoj metel vse naše življenje. Ko se je končala, so začeli trgati plače, zapirati robove, obenem pa tudi banke. Imeli smo dve banki, Johnston City State banko in Johnston City Citizen State banko. Prva je zaprla vrata in njen blaginjski je s seboj odnesel ključe in vsi, ki so v banki imeli svoje prihranke, so jih izgubili. Druga banka je zaprla vrata pozneje. Njeni vodje so bili bolj prekanjeni. Sli so okrog vlagateljev z nekakimi kartami, da jih podpišejo, če, ko dobijo 100% podpisov, se bo banka spet odprla in bo izplačala. Podpisovanje se je tako izvršilo, da mnogi niso vedeli, zakaj so se podpisali. Vsak podpis pa je pomenil, da se vsak vlagatelj, ki se je podpisal, odpove 50% svojih vlogi, tako da so voditelji banke izplačali le polovico vsake vloge. Potem, ko so ljudje izvedeli, zakaj so se podpisali, so malo godrnjali, a je bilo prepozno.

Od vseh prenegorovov sta v tem kraju ostala le dva odprta, pa še ta dva le s težavo. Malo pred božičem lanskega leta je pa voda udrla iz starih rofov v rov Old Ben št. 18, ki je bil glavni rov v Johnston Cityju. Skoro gotovo je že tako rekoč zapet, četudi iz njega vlijejo in pumpajo vodo s sesalno do 4000 galonov na minuto. To delajo še od 13. jan. t. l., pa je bilo še preko 13 palcev več vode. Tudi sosednji rov Stirtz je v nevarnosti poplave. Rudarji so bili dej čas doma in so čakali, kaj bo, sedaj so pa kljub temu pričeli z delom. Dela jih okrog 150.

Pred par leti se je pričelo nezadovoljstvo med rudarji po vsem Illinoisu. Tudi mi v Johnston Cityju smo bili nezadovoljni z vodstvom rudarske unije. Posledica tega je bila, da se je ustanovila nova rudarska unija pod imenom Progressive Miners Union in mi smo na stavko po vsem južnem Illinoisu in tudi na severu. Na jugu ni bilo veliko uspeha, ker smo imeli za nami najprej šerifa, potem pa J. L. Lewisa in njegovo mošnjo, pa vseno nas je šlo več ko polovica v boj za boljše rudarsko unijo in še sedaj smo trdni v tem boju. Nekaj se jih je uklonilo in so prišli za delo. Sedaj so večinoma vsi tujerodci na relifni listi in delajo pri raznih projektih, ne vsi. Kako dolgo bo to, se ne ve.

Iz tega se da lahko razbrati, v kakšnem položaju se nahajamo in zakaj je toliko "proletar" po svojili za assessment pri društvih. Teško je prositi, ampak smo primorani, ker nam drugega

ne kaže. Dela ni, denarja ni in društva pustiti je težko, ker smo večinoma že stari.

Na zadnji seji društva 91 SNPJ smo razpravljali o dopisu v Prosveti z dne 27. jan., ki so ga podpisali trije dopisniki iz Witta, Ill., glede resnice o PMW in UMW. Ne bom dopisa še enkrat ponavljaj, omenim le toliko, da se strinjamo z dopisniki.

Ko nas je šla več ko polovica na štrajk in nas je še sedaj nad polovico na štrajku, kar se tiče Illinoisa, takrat Prosveta ni došla pisala o PMW in njenem boju proti Lewisu. Kakor hitro pa je štrajk oklical UMW oziroma Lewis, je bila zmagala po dveh dneh. Od kolikozna zmagala, po kazala bodočnost. Boja ni bilo, to vemo — zmagala kar na lepem. Toliko let ima Lewis vodstvo v svojih rokah, pa dosedaj še ni bilo nobene zmage.

Pred par tedni je bil v Prosveti priobčen odgovor dopisnikom iz Witta. Dopisnik je hotel Lewisa spraviti popolnoma v zlat okvir, uradnike Progressive unije pa v blato potepati. Naj vsak, predno piše, pomisli, da smo pri SNPJ, PMW in UMW republikanci, demokratje, socialisti in komunisti. SNPJ in njegovo glasilo je last nas vseh in dolžnost naša je, da pustimo take stvari v miru.

John Slevnik, 91.

Prestopoletna veselica

Detroit, Mich. — V soboto 7. marca se bo vršila prestopoletna plesna veselica prestopoletnega Svoboda, na kateri bo igrala godba štirih muzikantov, ki bo svirala le pristne slovenske poskočne in zibajoče komade. Prvič bo namreč od tej priliki pri nas igrala Štefancičeva godba iz Clevelanda. Veselica se bo vršila v dvorani na 116 Six mile rd. Poleg izborne godbe bo tudi ta posebnost, da bodo dame volile. Torej bodo imele naše žene in dekleta prednost, da si bodo one izbirale plesalce. Vsak plesalec bo dobil zlato zvezdo za vsak ples. Kdor bo dobil največ zvezd, bo dobil nagrado. Kdor pa bo dobil najmanj zvezd, bo dobil "booby prize." Ker bo šel ves dobiček te veselice v kulturne namene, se gotovo vsakdo zaveda dejstva, da se pomaga stvari z udeležitvijo te prireditve, da bo uspešna. Daševni užitek nam je prav tako potreben kakor nam je gmotna podpora naše dične SNPJ, katere smo vsi pevci in pevke tudi člani. Torej na veselo svidenje v soboto 7. marca!

Odbor: Mary Potočnik, Ana Krarič, Mary Jurca, članice društva 121.

Večerinika SDD

Detroit, Mich. — V soboto 7. marca priredijo ženske na zapadni strani večerino v SDD, na katero vabijo vse rojake. Serviral se bo ljubljanski golaš in slovenska poljenta ter dobra piščica, za dobro godbo pa bosta skrbeli Korun in Cvek. Gospodinjki odesk SDD sedaj šteje še 75 aktivnih članic, katerih cilj je: podpirati SDD gmotno potem raznih prireditelj. Upati je, da ta krepka skupina ne ostane le pri zabavah, temveč da razširi svoj delokrog tudi na kulturno in delavsko politično polje, kajti le na ta način bo vršila svojo nalogo v polni meri ter v smislu imena, ki je vklesano na pročelju stavbe.

Na svidenje v soboto ob 7. zvečer v SDD! A. C., članica.

Domača zabava

West Allis, Wis. — Klub št. 180 JSZ priredi domačo zabavo v soboto večer 7. marca pri Kraju na So. 60th st. in Madison. Vstopnina 50c na osebo. S tem v zvezi je dobra godba, dober prigrizek in piščica. Ujudno vabimo vse, ki so izboljkanje sedanjega položaja, da ob obenem tudi bolje medsebojno spoznamo in razvedrimo, kar bo v korist nam vsem.

Za pripraviljalni odbor, Mary Musich, 192.

LISTNICA UREDNISTVA

Blaine, O., P. G. — Če se v Ameriki rojena ženska poroči z nedržavljanom, ne izgubi s tem svojih državljanjskih pravic. O- na je še vedno državljanica. Po takemu iz leta 1922 molitve ali lenitve ne spremeni državljanjskega statusa moša niti žene. Ženska, ki je omenjena, gre lahko za pričo, če boče.

Bacili-rešitelj življenja

Sloviti rastlinski fiziolog prof. Hans Mo- lisch je odkril neko vrsto bacilov, ki se pre- življajo od voščene zaščite plasti na listih in sadežih. S temi bacili delajo sedaj poskus- e. Da-li bi jih ne bilo mogoče uporabljati na zdravljenje tuberkuloze, ker so se izkazali spo- sobne za uničevanje teh nevarnih bolezenskih klic.

Ze mnogo desetletij je minilo, odkar je Ro- bert Koch odkril bacil jetike. Navzlic vsem mogočim lekem in zdravilnim metodam, ki so jih odkrili proti njim, navzlic vsej izolaciji bolnikov in higienskim ukrepom ne moremo reči, da smo v boju proti tej žilbi človeškega rodu zmagali. Jetika je postala sicer "izum- rajocha bolezen", jetičniki so postali v primeru pravočasnega zdravljenja ozdravljivi in le- lenen se ne prenaša več v takni meri med ljud- di kakor nekoč. Toda o končnem uspehu le- se ne moremo govoriti, tako kakor n. pr. kuga nam je ni uspelo pregnati tuberkuloze iz civi- liziranih del. Kje je vzrok? Enostravno v- tem, da se bacil tuberkuloze ne vda brez na- daljnega, če ga obravnavamo z smrtinosnimi kemikalijami in drugimi njegovimi uničevalci. Obda se z debelo plastjo voska, ki ga štiti proti napadom. Kaj pomagajo najhujši stroji proti tem klicam, če jih pa njih zaščita plast odbrja? Treba bi bilo najti kakšno snov, ki bi raztopila in uničila najprevo to zaščitno plast, potem bi utegnili govoriti o dokončni zmagi nad jetiko.

Sloviti raziskovalec prof. Metanikov v Pa- rizu je imel ta nekoč dobro idejo. Vedel je, da eksistira žuželka neki moji, ki se prevzija kot zajedalec v panjih od čebelnega voska. Pre- življa se izključno s prebavljanjem te snovi, torej mora imeti v sebi snov, ki je sposobna vosek kemično razkrajati. Metanikov je na- pravil poskus: Okužil je listinke tega moja z milijoni bacilov jetike. In živalice, ki so dru- gače za vsak bacil nad vse občutljive, so ostale brez izjeme zdrave. Ko so jih preiskal pod mikroskopom, so bili bacili sušice v njih le davno razkrojeni, uničeni, izginiti so. Torej so pridelali iz teh moljev ferment, ki vosek razkrajja in so obravnavali z njim jetičnike. Žal, je bilo treba te poskuse ustaviti, kajti i- jekcije so pokazale preveč slabih strani. V njih so dobivali bolniki hude abscese in drug- motnje, tako da ni bilo dobro nadaljevati s te- metodo.

Toda ideja je ostala, morda bi bili uspehi na kakšen drugi način vendarle boljši. Prof. Mo- lisch ni pri svojem odkritju mikroorganizma, ki žive na voščnem plašču listov in sadežev, menda niti od daleč mislil na kakšno zvezo z jetiko. Pokazal pa je, da morejo ti bacili fi- veti res od samega voska, ker jih je redil na čistem čebelnem vosku in so se pri tem počuli dobro. Toda drugi so našli potem pravo re- zo, ko so zvedeli za Molischevo odkritje. Pri- je bil prof. Jarocki z moskovskega kliničnega zavoda, ki je nadaljeval z novimi mikroor- ganizmi svoječasne poskuse prof. Metanikova. Spravil je te bacile skupaj z bacili jetike in res se je tem voščena plast razkrojila, zaščita- klice so poginile. Nadaljnji korak na tej po- je bil ta, da je izvekel iz Molischevih bacilov ferment, ki razkrajja vosek bacilov jetike in ta ferment je začel preizkuševati kot specifčno sredstvo proti jetiki.

O praktičnih poskusih na ljudem ne vem sicer še ničesar, oziroma niso nam še znani u- spehi takšnih poskusov. Trajalo bo pač le ne- kaj časa, preden bomo zvedeli, kako je s tem. Vendar pa kaže vse, da je uspelo znanoči neumornim delom najti nov pripomoček proti davilki človeškega rodu in če nas vse ne var- je ta pripomoček tisti, ki jo bo kakor kuga in kolero dokončno pregnal s teriška človeških trpljenj.

Informacije za diabetike

Piše dr. John L. Rice, zdravstveni komisar mesta New York

Diabetes se navadno pojavlja v starosti 40 do 50 let. Z drugimi besedami gre za bolezen kasnejšega odraslega življenja. Ker imamo danedan v našem prebivalstvu razmeroma več starejših ljudi, imamo zato sedaj raz- roma več oseb s sladkorno boleznijo kot jih je bilo začetkom stoletja. Seveda, diabetes se utegne pojavljati v vsaki starosti, pa tudi pri deci ni sladkorna bolezen nič kaj redkega.

Podedljivost igra doždevno precejšnjo vlogo pri tej bolezni. Tako je sladkorna bolezen bolj pogosta pri židih kot pri nežidih. Tudi bolj pogosta pri ženskah kot pri moških. V mnogih slučajih se zdi, da je sladkorna bolezen združena z debeluhastjo, ali resnični značaj bo zveze ni popolnoma jasen.

Kar je važno, da se zna, je, da s pomočjo modernih metod zdravljenja more diabetik ži- veti normalno dolgolet prisojenega mu življe- nja in uživati ga.

V prihodnjem članku bom neka povedal o insulinu.

(Dolje in prve kolone.)
Kotiki so dolžni svoji vesti, da naselbino vzpo- jajo mladino za obrambo države.

Česa je še treba za dokaz, da papir smatra- za pravilno, če pomaga Mussoliniju pri njegovi zločinski vojni v Afriki, katero on smatra za pravilno? In kako more na podlagi tega polten list obsenjati Mussolinija, ne da bi se sojal tudi njegovih zaveznikov?

Druga stran slike

Clevelandka Ameriška Domovina je zad- nje dni posnela od nekoč članek iz londonskega Daily Herald — glasila delavske (sociali- stične) stranke v Angliji. Članek se tiče trpljenja primorskih Slovencev in Hrvatov pod fašistično Italijo.

Oponorili smo še večkrat na konfuzno men- talno stanje rojakov pri tem organu sloven- ske reakcije v Clevelandu. Baš nekaj dni prej je ta list pisal — v zvezi s pretiranim hvalisa- njem slovenskih mladinskih pevskih zborov — v občutnem sovražnem tonu o socialistih, ne- kaj dni kasneje se je pa poslužil socialistične- ga lista iz Londona za podiranje fašističnih zločinov, kakor da so socialisti v Angliji edini socialisti na svetu, ki so odložili te zločine.

Fakt pa je, da socialisti vseh delov in naro- dov z italijanskimi vred obojajo fašistične zločine v Italiji in na Primorskem. Socialisti, ki niso hinavci, grede veliko dalje in obojajo tudi Mussolinijeve pomagaje pri omenjenih zločinih — in glavni Mussolinijev pomagač je italijanska katoliška duhovščina ter velik del katoliške duhovščine v tujezemstvu.

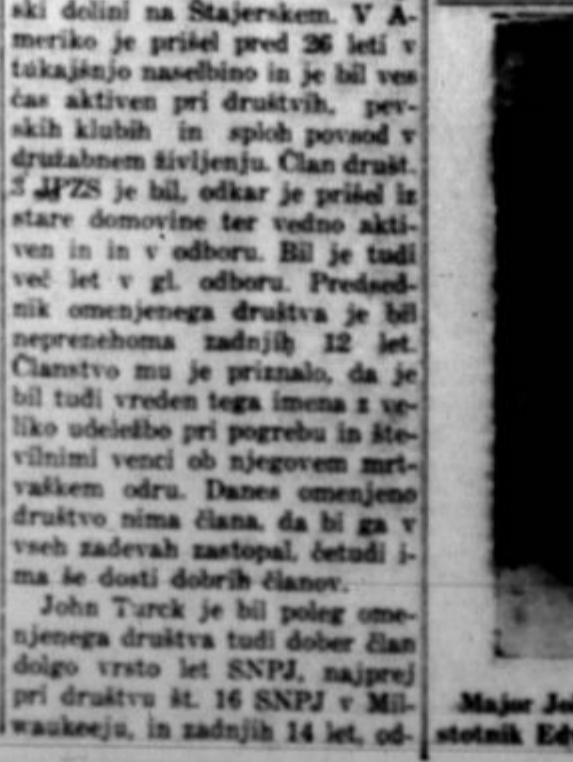
To je dejstvo, ki ga hinavska Ameriška Do- movina ne bo nikdar izbrisala, čeprav trmo- glavno molči o njem. Pri tem hinavskem listu so italijanski fašisti Lahni, dočim so italijanski cerkveni veliki Italijani, o katerih piše z največjo spoštljivostjo in jim izkazuje paše hlapčevstvo, medtem ko čveka o socialistih kot je Marks z največjo zaničljivostjo in se jezi nad slovenskimi socialisti, ki bolj respektirajo Marksa kakor kakšnega italijanskega cerkve- nega trota!

List, ki hoče biti vsestransko iskren in po-šten, poroča o fašističnih zločinih in še pose- bej o Mussolinijevi zločinski vojni v Abesiniji — vso resnico, ne samo polovico. To se pravi, da poroča tudi o vlogi, katero igra fašistična katoliška duhovščina v Italiji, ki pomaga pri omenjenih zločinih.

Na primer v starokrajskih listih čitamo: "Agencija Stefani poroča iz Rima: V staro- domni cerkvi Jezusa Kristus na svoban nasin blagodarili sliho Mater Bože, ki bo prepeljana v vzhodno Afriko. Ceremonijam so prisostvovali visoki vojaški in civilni pred- stavniki oblasti in zastopniki fašističnih or- ganizacij. Kardinal nadškof je imel pridigo, v kateri je proval Mater Bože, naj da zmago italijanskemu orožju v Abesiniji."

V istih starokrajskih listih čitamo: "Abesinška vojna je spravila Vatikan v za- drogo. Vatikan je sicer samostojna država, nima pa svojih neodvisnih bank. Petrov vi- nar, ki prihaja v Rim z vsega sveta, prihaja v italijansko banko Commerciale Italiana. Od- kar veljajo sankcije Društva narodov, ne more Petrov vinar v Italijo, marveč ga hranijo ban- ke posameznih delov. Papeži je po svojem nuni- ciju Bernardiniju v Bernu že deskrat skušal prepovoriti tajništvo Društva narodov, da bi dovolilo za Petrov vinar izjemo, toda ni uspel. Vatikan je zdaj sklenil drugo, da pride do denarja. Z Mussolinijevro vlado je sklenil "kli- rinško pogodbo", s katero pooblašča vlado Ita- lije, da lahko razpolaga s Petrovim vinarjem, ki je obran v izolacemstvu, za nakupovanje orožja in streliva, katerega potrebuje za vojno v Afriki."

Alli ni iz poznih dveh poročil jasno, da pa- pež sodeluje pri Mussolinijevi zločinski vojni v Afriki? Mar ni jasno, da papir nosi velik del odgovornosti za divjaško fašistično početje doma — na Primorskem tudi! — in v Abesi- niji?

Majar John Wansborough (levo), poveljnik Illinoiske milice, in stotnik Edward Johnson.

Majar John Wansborough (levo), poveljnik Illinoiske milice, in stotnik Edward Johnson.

Vesti s Primorskega

POT K PADCU

Ljubljana, februarja.

Da se bo fašizem prej ali slej zapletel v vojno o tem ni nihče mogel dvomiti in že dolgo pred abesinsko ekspedicijo so bili vsi prepričani o tem. Čemu sicer vse velikanske priprave zlasti v zadnjih letih, čemu trošenje na rodna premoženja za vojne namene, utrjevanje mej, čemu vsa vojska vzgoja ljudstva, vse vojne parade, rožljanje z vse vojne jezike? Saj tudi fašistični Italiji sami kot taki fašistični Italiji hoteli, da bi se nihče nečesar ni hotel, da bi se morala zato pripravljati na obrambo.

Toda to so le zunanji znaki, ki jih je mogoče vsak človek videti in jasno zaznati in ki sami dovolj jasno kažejo na vojne namene fašizma. Še bolj bi pa postalo to jasno, če bi se ozrli na notranje sile, ki so privedle do fašizma v Italiji in ga drže pokonci. Italijanski fašistični imperijalizem zahteva za obdržanje svojega sistema novih zemelj, kolonij in trgov. Na ideološko stran se seveda pri fašizmu ne moremo ozirati, v kolikor lahko govorimo pri fašizmu o neki ideologiji... Saj je edina črta, ki je pri njem vsekoli jasna in vidna, nasilje, naraščajoče ob naraščajoči nezadovoljnosti ljudstva in slabšanju položaja, dalje spretna demagogija in objubljanje, ob izkoriščanju hotenj najširših mas.

Toda položaj fašizma in sistema, na katerem stoji njegova moč se z leti spreminja in — slabša. Pojavil se je kot preroditelj in pomlajevalec vsega. V štirinajstih letih svojega obstoja pa ni dosegel ničesar, niti v eni smeri ni prinesel koristi gospodarske, nacionalni in kulturni zgradbi Italije. Nasprotno: Italija je do danes pod fašizmom zabeležila lahko le ogromen padec vsega. To spoznanje tudi vodstvu fašizma ni moglo ostati prikrivo, zavedajoč se, da mu stalno slabšanje položaja prinese lahko le konec. Vsi mogoči poskusi zadovoljiti ljudstvo so imeli enak uspeh: ogromne žrtve, ki jih je moralo prenašati le ljudstvo, korist so pa imeli le nekateri. Demagoške geste vseh "batalij" so končale enako in danes o njih ni drugega sledu, kot ogromna škoda.

V tem položaju se je moral režim, da se obdrži, zmisлити nove "batalije", ki naj bi mu morale prinesle rešitev. Našel jo je v — vojni, ki stoji danes že skoro leto dni v ospredju dogajanja v svetu. Fašizmu je bila ta vojna potrebna, da celo zanj je bila vojna postala življenjska nujsnost. Njegov položaj, ga je siliti, da vrže na kocko še zadnje. Vsi poskusi in nobena sila ga ni mogla odvrniti od tega. Še danes, ko je uspeh te avanture že skoro jasen, strmi ves svet od trdoglavosti fašizma, ki si je nakopal proti sebi vse, da kljub vsemu še vztraja. Ne le sankcije, ki gotovo niso imele do sedaj, v sled načina izvajanja, o nje uspeha, in kljub nasprotstvom vsega javnega mnenja, ki si ga je nakopal in na katerega je do sedaj precej gradil, ampak tudi še porazi in žrtve, ga ne morejo spraviti od tega početja.

Še ni dolgo tega, ko smo videli karto, katero je dal Mussolini javno sklesati v Rimu in ki kaže njegov ideal — Italija naj obsega, kar je bilo nekoč pod rimsko oblastjo. Te sanje in te ideale bi hotel "vodja" uresničiti, "da bodo imeli vsi Italijani dovolj sonca na tej zemlji". In ti načrti so že od početka služili kot lepa fraza fašizmu. Kljub vsej nejasnosti in vrtoglavosti fašistične zunanje politike pa, če se ozremo le nekoliko nazaj, si je pred kratkim nismo mogli misliti, da bo oni nesrečni kraj, kjer bo izzvan prvi napad, ki bo omogočil vse nadaljnje, v Afriki in da se bo imenoval Ual — ual. Mislili smo, da bo ta kraj nam mnogo bližji, in bolj znan. Toda fašizem je moral, pa kjeršibodi, začeti in ker so mu bile vse druge možnosti zaprte, je šel v Afriko.

posledicam, ki jih pušča za sabo ta vojna, je vendar s tem fašizem pospešil in pospešuje razširjenost položaja. Fašizem je z njo združil proti sebi vse, ki so za mir, ki jim je demokratični življenjski princip in tradicija in ne le demogoška fraza. S tem pa si je nenadoma zapisal obsodbo. Vidi se namreč, da skupina držav, ki se je izrekla proti fašizmu, ni majhna in da leč po svoji moči prekaša takovane države z avtoritativnimi režimi, to je fašistično vladane države. Že ta moment je dovolj močan in spravlja fašizem v težak položaj. Lahko trdimo, da stoji fašizem danes pred padcem, ki si ga je pripravil sam.

Mednarodni položaj in grupacija držav, ki jo je fašizem povzročil, pa je poostrena, z notranjim položajem v Italiji sami. Nikakor ne more danes fašizem in noben njegov zagovornik več utemeljiti njegovega obstoja, z ozirom na njegovo dosedanje delo. To je gotovo najvažnejša ugotovitev, ki jo dejstva, ne da bi jih naštevali, z dneva v dan potrjujejo. Dovolj je, če le pogledamo na dosedanje fašistične "uspehe" v notranjosti, ko smo na primer doživeli že celo vrsto neizpeljanih, ponesrečenih načrtov, ališali fraze o korporativizmu, videli "uspehe" javnih del itd. Življenjski pogoji ljudstva so padli in se do skrajnosti poslabšali, da je nezadovoljnost razumljiva, le da iz zidov ječ in skozi vrste bajonetov ne najde še splošnega izraza. Duce ni več Cezar, Napoleon, bog. Govoril se že, da je navaden človek. Njegove besede, ki so včasih odmevale povsod, so danes le še skrhan glas, ki ga morajo poslušati privlečeni s silo pred zvočnike. Vojaštvo odhaja na fronto razdvojeno. Herojski odpor abesinskih ljudstev, spremeljan s simpatijami vsega sveta, je storil še zadnje. Ob njem se rahljajo temelji fašistične moči in zgradbe.

Gospodarski fašistični sistem je v popolnem razsulu. Tega ne morejo prikrivati pred nikomur več. Vlada zakriva pravo stanje s tem, da prepoveduje javljati statistike o gospodarskem položaju. Toda gospodarski položaj je bil težak že pred to vojno. Vojna le pospešuje razkroj. Sprva je bila mišljena le kot kratek, par mesecev trajajoč triumfalen pohod črnih srajc po abesinski zemlji. Danes pa radajuno, da bo trajala par let. Tega fašizem ne bo vzdržal in ućakal. Posebno še danes ne, ko se mora boriti na več frontah: proti notranjemu in zunanjemu nezadovoljstvu.

Fašizem je pred padcem. Vprašanje konca fašizma pa je za nas in za vso Evropo, da, za ves svet, civilizacijo in kulturo važno vprašanje. Z njegovim padcem bi izgubila vsa slična gibanja svojo moč, utemeljenost in udarnost. Z lahkoto bo še njim pokazati njihovo pot in konec. Vendar pa, kar se dogaja danes v Italiji, pusti lahko

Adolf Hitler, nemški diktator, koraka na čelu nacijskih veljakov med vrstoma rjavosrajčnikov.

težke posledice v življenju Italije kot države in naroda, kot je ugotovljeno v zadnjem uvodniku. Toda ne le za Italijo samo, ampak za svet svet. Mussolini je sprožil nekaj, čegar konec je danes težko predvidevati. Ali bo veriga ladij in armad, ki je zadržila okoli in okoli apeniški polotok mogla preprečiti in omejiti vojni požar le nanj? S to vojno je Mussolini udaril v zelo trško zgrabno svetovnega mira. Toda kljub vsemu gleda, da se bo posrečilo uničiti fašistično strašilo in s tem popolnoma paralizirati grožnje, in urediti Evropo brez velikih katastrof in žrtev.

—žj. v "Istri".

Rose Long, vdova senatorja Longa, bivšega diktatorja v Louisiana.

Mussolini ponovno zapretel z izstopom iz Lige narodov

(Nadaljevanje s 1. strani.)

mož, kateri poveljuje ras Imoru, governor province Gojam. Na umik proti reki Takaze. Tu se je abesinska armada utaborila in bo skušala ustaviti italijansko prodiranje v smeri proti jezeru Tana, izviru reke Nil.

Večje bitke so bile v teku tudi v nižinah gorovja Tembien, v katerih so abesinske čete utrpeli velike izgube. Italijanska armada je zasedla tri velike gore — Andino, Enda Mariam in Quoram. Italijanski letalci so včeraj bombardirali abesinsko kolono 4000 mož, ki se je umikala proti reki Takaz.

Italijanska poročila se glase, da je v zadnjih bitkah padlo okrog dvesto Italijanov, Abesinci pa so izgubili nad tisoč mož in na "tisoče" je bilo ranjenih.

Bumerang

V kavarni je neki gospod obesil na klin svoj dragoceni zimski plašč in najj prilpepil listek s temi besedami:

"Pozor! Ne dotikajte se! Lastnik tega plašča ima nalezljivo bolezen!"

Ko je možakar odhajal iz kavarne in je hotel obleči svoj plašč, je našel na klinu samo listek z napisom:

"Plašč vzeli v razkužitev!"

Odkrito

"Očka, ali bi smel danes ostati doma? Ne počutim se dobro!"

"Kje se pa ne počutiš dobro, sinko moj?"

"V šoli!"

Kanada zapre delavska taborišča

Minister dela naznanil nov načrt

Ottawa, Kanada. — Delavski minister Norman Rogers je izjavil, da bo vlada prihodnji mesec zaprla vsa delavska taborišča, v katerih se nahaja okrog 10.000 delavcev. Ti bodo dobili zasluzek na železnica v smislu dogovora, ki ga je vlada sklenila z upravo Canadian National in Canadian Pacific železnice.

V ta taborišča je vlada poslala povečini samke brezposelne delavce. Uposleni so pri gradnji in popraviljanju cest za "plačilo" 20 centov na dan, poleg tega pa dobivajo prosto hrano in stanovanje. Druge podrobnosti načrta, ki bo kmalu predložen parlamentu v odobritev, niso bile objavljene.

Rogers v svojem naznanilu ne omenja, ali bodo železnikarji, ki so bili odpušćeni v zadnjih letih, imeli prednost glede uposlitva. O tem se bo vršila razprava, ko bo načrt predložen parlamentu.

Unije branijo državni zaščitni zakon

Brezposelnostno zavarovanje v nevarnosti v New Yorku

New York. — Med organiziranimi podjetniki in organiziranim delavstvom v državi New York se je pričel večji boj radi državnega zakona za brezposelnostno zavarovanje. Ubiti ga skušajo podjetniki, ki so v ta namen prišli pred državno zbornico z več amendamenti.

Eden teh določ, da bi bil državni zakon avtomatično razveljavljen, če zvezno sodišče razveljavi federalni zaščitni zakon. Z drugim dodatkom hočejo podjetniki pđgoditi plačevanje prispevkov. Njih argument je, da so prispevki prvíc previsoki, drugič jih delodajalci ne morejo zmagovati, tretjič bi pa zakon

škodoval newyorškim industrijam.

Državna delavska federacija se je vršla v boj proti tej kampanji. Na milijon organiziranih delavcev je naslovila spomenico, v kateri jih urgira, naj branijo ta zakon in zahtevajo od poslancev, da sprejmejo le tiste dodatke, katere odobri delavska federacija. Ona je namreč tudi izdelala nekaj amendentov, ki gredo za izboljšanjem administracije zakona.

Glede podjetniške propagande, ki je namenjena delavstvu, da je zakon slab, ker določa prelamanje brezposelnostne podpore le 16 tednov v letu, prvič federacija, da bo izboljšanje zakona prišlo na dnevni red pozneje. Za enkrat je glavno, da zakon ostane in da se ugotovi njegova ustavnost. Kadar se to zgodi, bo zakon lahko izboljšati. Podjetniki namreč tudi argumentirajo, da je zakon neustaven.

V zavarovalni sklad so podjetniki že pričeli plačevati prispevke, toda podpora se bo pričela izplačevati šele s pričetkom 1938.

Stavkarji v Akronu dobili podporo

(Nadaljevanje s 1. strani.)

ment, kateri je vodil preiskavo položaja delavcev v njenih tovarnah.

Stavkarji so obdožili družbo, da je kršila Wagnerjev delavski zakon z ustanovitvijo kompanijske unije, katero vzdržuje in financira.

Volilci se izrekli za mestno elektrarno

Dowagiac, Mich. — Prebivalci tega mesta so pri izrednih volitvah odobrili bondno izdajo za kritje gradnje občinske elektrarne. Michigan Gas & Electric Co. je financirala kampanjo proti gradnji elektrarne, ki pa se je izjalovila.

Stresnjenje

Po prekrškani noč je vprašal samec svojo gospodinjico:

"Ali sem bil snoč zelo pijan?"

"Da in ne! Ko ste poljubljali Hektorja, ste bili pijani; ko sem vam pa jaz predlagala, da me vzamete za ženo, ste se pri prič stresnili."

Oskrba revežev dela preglavice vladi

Dvajset milijonov oseb odvisnih od javne podpore

Washington, D. C. — Dasi so skoro vse velike korporacije povečale profite v preteklem letu, je relifni problem še vedno akuten in nobenega izgleda ni, da se bo situacija izboljšala.

Harry Hopkins, načelnik federalne relifne administracije, je priznal, da je še vedno 20.000.000 oseb, ki so odvisne od javne podpore. Situacija je postala še bolj komplicirana, ko je federalna vlada prevzela nalogo, da bo preskrbela zasluzek 3.500.000 delavcem pri relifnih projektih, zaeno pa je naznanila, da bodo morale države in posamezni okraji skrbeti za "neuposljive".

Sedaj je bilo ugotovljeno, da države, mesta in okraji, ki so finančno iscrpani, ne morejo skrbeti za "neuposljive" in ti morajo trpeti pomanjkanje. Vladno izjavo, da se je situacija poslabšala, potrjuje tudi rezultat neodvisne preiskave, ki jo je vodilo Scripps-Howardovo časopisje v večjih ameriških mestih. To je objavilo dokaze, da je v New Yorku število od javne podpore odvisnih ljudi večje nego je bilo pred enim letom. Vsaka četrta oseba prejema v državi New York podporo v eni ali drugi obliki.

V Pennsylvaniji je na relifni listi 1.680.000 ljudi, vsaka česta oseba. Slična situacija prevladuje v drugih industrijskih državah.

Prićakuje se, da bo predsednik Roosevelt v kratkem predložil proračun glede oskrbe revežev v prihodnjem fiskalnem letu. Kako veliko vsoto bo zahteval od kongresa, ni znano, toda poznavalci situacije sodijo, da bo moral vlada polrošiti v te svrhe najmanj dve milijardi dolarjev.

Progressivni člani v kongresu so namignili, da bodo pritiskali na vlado, naj prevzame odgovornost za večje število revežev nego jih je sedaj uposlenih pri

relifnih projektih. Da se vlada ne more zanašati na državne, okrajne in mestne vlade, je naznanila tudi nedavna konferenca županov večjih ameriških mest, ki se je vršila v Washingtonu. Ti so izjavili, da so mnoga mesta na robu bankrota in ne morejo financirati oskrbe revežev.

Aktivnosti Lewisovega odbora izzvale protest

Washington, D. C. — D. W. Tracy, predsednik bratovščine elektrićarjev, je vložil formalni protest pri Ameriški delavski federaciji proti Odboru za industrijsko organizacijo, kateremu naćeluje John L. Lewis, predsednik rudarske unije. Tracy je obdožil odbor, da pospešuje dualni unionizem v škodo Ameriški delavski federaciji. Ta odbor je odgovoren, da je unija radijskih delavcev odklonila povabilo, naj se pridruži bratovščini elektrićarjev, kar je bilo odprto izizvanje odloka eksekutivnega sveta ADF, da mora odbor prenehati s svojimi aktivnostmi. "Že pet mesecev John L. Lewis in njegovi tovariši vodijo prevratno propagando med unijami Ameriške delavske federacije pod krinko vzgojevalne kampanje," pravi Tracy v protestu. "Da hoćejo napraviti razkol v vrstah organiziranega delavstva, kaće njihova zadnja akcija, katere cilj je ustanovitev industrijske unije med radijskimi delavci."

Profesorovka

Rastreseni profesor je bil povabljen v neko družbo na večerjo. Gostiteljica se mu je zdelo moćno znana. Dolgo jo je opazoval, po večerji se je pa le ojunatil in je stopil k njej.

"Oprostite, gospa, ali se nisva midva že nekje sročala?"

"Kaj pa da sva se, gospod profesor! Saj sva bila tri leta zaroćena."

Zato!

Mimi: "Zakaj pa naroćas zadnje čase toliko cenikov? Saj vendar nič ne kupiš!"

Leni: "Da se pismonoša vsak dan pri nas oglasi. Saj sosedom ni treba vedeti, da se je s Cvetkom razdrijo."

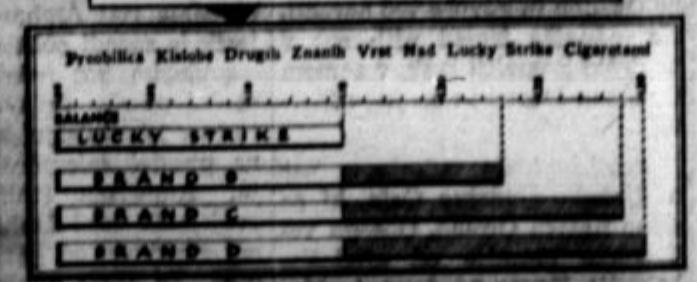
LUCKIES — LAHKA KAJA

BOGATEGA, ZRELEGA DELA TOBAKA — "IT'S TOASTED"

Luckies so manj kisjobne

Luckies se manj kisjobne

Zadnje hemijske preiskunje kaćejo* da imajo druge mane vrste prećiblice kislobe nać Lucky Strike od 52% do 100%.

Tekom let so bili storjeni gotovi napredki v izbiri in ravnanju cigarnega tobaka za Lucky Strike Cigarette.

Te vključujejo uvodne analize tobaka izbranega; uporaba srednjih listov; ravnanja tobaka pri višji gorkoti ("toasting"); vpoštevanje kislobno-alkalijskega razmerja, s temu sledećim konćnim izboljšanjem okusa; in kontrolirana enotnost v završnem izdelku.

Vse to skupaj proizvede boljše cigareto-moderno cigareto, cigareto napravljeno iz bogatega, zrelega dela tobaka — Lahko Kajo.

Luckies — "IT'S TOASTED"

Zašćita vašega grla — proti draženju — proti kašlju

Dolina meseca

ROMAN

Original JACK LONDON—Prelovenil Vladimir Lovčič

"Vseh teh mišic menda niste dobili takrat, ko vam je bil McManus za petami," je menil Billy izza svoje kave.

"Masaža v napetem stanju," je bil skrivnostni odgovor.

"Da?" Billy ga je debelo, zamišljeno pogledal. "Ali jo kar z žlico jeste?"

Hall se je zasmejal. "Pokažem vam. Vzemite mišico, katero hočete, napnite jo in jo nato obdelujte s prsti — tako, in tako."

"In s tem ste dosegli vse to?" je neverjetno vprašal Billy.

"Vse!" je ponosno odvrnil oni. "Za vsako mišico, ki jo vidite, jih je tu pet, ki jih imam takisto v oblasti, čeprav so skrite. Dotaknite se s prstom katerega koli mesta na meni in prepričajte se."

Billy je storil tako in se dotaknil desnih prstov.

"Najbrže znate nekaj anatomije, da greste tipat tja, kjer ni mišic," ga je pokaral Hall.

Billy se je zmagovalno zarežal, a nato je v svoje začudenje videl, kako mu je zrasla pod prstom mišica. Podrezal je vanjo in našel trdo in pravo.

"Masaža v napetem stanju!" je zavričkal Hall. "Le dajte še — kjerkoli hočete?"

In kjerkoli se ga je Billy dotaknil, so vstajale velike in majhne mišice, ki so drgetale in spet upadale, dokler ni bilo vsega telesa zgolj valovanje živga, v voljo navdahnjenega mesa.

"Take reči pa še ne pomnim," se je nazadnje začudil Billy; "in vendar sem videl svoje dni nekaj dobrih mož brez obleke. Sama živa svila vas je."

"To je napravila masaža v napetem stanju, prijatelj. Zdravniki so bili obupali nad menoj. Moji prijatelji so me imenovali bolno podgano, garjavega poeta in tako dalje. Tedaj sem obrnil mestu hrbet, prišel v Carmel in se lotil življenja pod milim nebom — pa masaža v napetem stanju."

"Jim Hazard ni rekel svojih mišic na ta način," je izvalno rekel Billy.

"Seveda ne, ta srečni človek: on se je z njimi že rodil. Moje so narejene. To je razlika. Jaz sem umetni izdelek, on pa je medved brlogar. Pojdva. Zdjaj vam razkažem okolico. Bolje bi bilo, da bi se slekli. Na sebi pustite samo čevlje in spodnje hlače, razen če imate kopalne."

"Moja mati je bila tudi pesnica," je rekla Saxon, med tem ko se je Billy slačil v grmovju. Slišala je bila Halla, ko je omenil svoje delo.

Ker ni pokazal radovednosti, se je vnovič ohrabrila.

"Nekatere izmed njenih stvari so izlele."

"Kako ji je bilo ime?" je leno vprašal Hall.

"Dayelle Wiley Brown. Spisala je: 'Vikingsovo iskanje'; 'Dnevi zlata'; 'Stanovitnost'; 'Caballero'; 'Grobovi na Little Meadow' — in še mnogo drugih. Deset jih je natisnjenih v 'Zgodovini Vrat'."

"To knjigo imam doma," je pripomnil in s tem prvič pokazal resnično zanimanje. "Bila je pionirka, seveda — zdavnaj pred mojim časom. Ko se vrnem domov, poličem njene stvari. Moji ljudje so bili tudi pionirji. Prišli so okoli petdesetega leta, preko Paname, z Long Islanda. Moj oče je bil zdravnik, a v San Franciscu se je oprijel kupčijskih poslov in oplenil svoje bližnje tako temeljito, da vsa velika rodbina z menoj vred še dandanašnji

živi ob tem. — Povejte mi, kam sta namenjena z vašim soprogom?"

Ko mu je Saxon povedala, kako sta se odločila, da zapustita Oakland in podjetja iskata zemlje, je prvo zelo pohvalil, nad drugim pa zmajal z glavo.

"Tam doli za Surom je krasno," ji je dejal. "Prehodil sem vse tiste sekvojeve kanjone in divjačine tam kar mrgoli. Tudi državna zemlja je tam. A z vaše strani bi bilo neumno, če bi se naselili. Predaleč v stran je. In dobre zemlje za kmetovanje tudi ni, razen kod pa kod po kanjonih. Poznam nekega Mehikanca v tistem kraju, ki komaj čaka, da bi prodal svojih pet sto oralov za petnajst sto dolarjev. Oral po tri dolarje! In kaj pomeni to? Da niso več vredni. Niti tega niso vredni, ker ne najde kupca zanje. Zemlja, vidite, je vredna toliko, za kolikor jo kupujejo in prodajo."

Billy, ki se je vrnil iz grmovja v samih čevljih in s spodnjimi hlačami zavihanimi do kolena, je napravil razgovoru konec; in Saxon je gledala moža, ki sta bila telesno tako različna, kako sta splezala po skalah in krenila ob južni strani zaliva. Izprva so ju njene oči le malomarno spremljale, a kmalu jo je jelo zanimati in skrbeti. Da bi spravil Billyja na hrbet skale, ga je vodil Hall po steni, ki je bila videti navpična. Billy je stopal počasi in skrajno oprezno, a dvakrat ga je videla, da je spodrsnil, ko se mu je prepereli kamen zdrobil pod roko in zaropotal v zaliv. Ko je Hall dospel na vrh, sto čevljev nad morsko gladino, ga je videla, kako je stal vzravnane kakor sveča in se neskrbno zibal na ozkem grebenu, o katerem je vedela, da je na oni strani takisto strmo padal v globino. Ko je prišel Billy na vrh, se je zadovoljil s tem, da je lezel po vseh štirih. Vodnik je krenil dalje, pokoncu kakor prej, in stopal prav tako lahkotno kakor po ravni tleh. Billy je nehal laziti po štirih, a vendar je hodil nizko sklonjen in si pogosto pomagal z rokami.

Ostri hrbet je bil zelo raztrgan in moža sta zdajci izginila v eno njegovih zarez. Saxon ni mogla več krotiti svoje tesnobe in je splezala na severni rob zaliva, ki je bil manj zobat in po katerem je bilo veliko laže hoditi. A tudi tako je postala vana nervozna: od velike višine se ji je vrtilo v glavi, kamenje se ji je rušilo pod nogo in veter se je z besnimi sunki zaleval vanjo. Kmalu je bila možema nasproti. Prskočila sta bila ozko razpoko in sta piezala na drugi zob. Billy je hodil že bolj okretno, a tudi vodnik je večkrat obstal in ga počakal. Pot je postajala čedalje bolj težavna; razpoke, ki so jima jo presestavale, so segale nekajkrat dol do morja in pena valov, ki so rohne butali vanje, je bruhala iz njih. Drugod sta se morala spet vzravnati in se vreči naprej čez kako globoko in ozko zijavko, tako da sta z rokami ujela nasprotni rob; krčevito se oprijemaje s prsti sta nato potegnili telo kvišku in na ono stran.

Blizu konca svoje poti sta Hall in Billy izginila za južno stranjo grebena, in ko ju je Saxon spet zagledala, sta ravno zavijala okoli skrajnega skalnatga rta in se vračala na tisto stran, ki je bila obrnjena proti zalivu. Tu je bila videti pot zaprta. Iz belega, penastega vrtinca je zeval proti nebu širok žleb z brezupno navpičnimi stenami, kjer je brizgala pobesnela voda tucat čevljev visoko in spet takisto strmo padala v črne globine od valovja zbitih čeri in vrvečih halog.

(Dalje prihodajla.)

Danakil), je posedlo pustinjaške predele, ki se razprostirajo od Eritreje proti jugu skoro do železnice Džibuti-Addis Ababa. Afari prebivajo tudi v francoski koloniji Somaliji, a italijanski vojni oddelki Askarov iz Eritreje so večinoma njihovi rodni bratje, ki govorijo isti jezik.

Naslednja skupina iz družine kušitskih Hamitov so tako zvali Somali. So to številna plemena, ki so zaljudila pokrajino Ogaden in govore več narečij. Najvažnejša izmed njih so: v angleški Somaliji Isak, v samem Ogadenu Darod in na jugu Harvijsa.

Proti zahodu nahajamo pet milijonsko ljudstvo Gala, ki se samo naziva Oromo. Obsega velikansko ozemlje od angleške kolonije Kenja na jugu do Harara na severu in od Ogadena pa skoraj do angleškega Sudana na zahodu. Govorijo štiri skupine narečij: mačca na zahodu, tulama na vzhodu, borana na jugu in vollo (galla).

Dalje imamo skupino jezikov številnih plemen, ki jih sosedni Gali nazivajo s skupnim imenom Sidama. So to po poreklu večinoma črnici. Jeziki se med seboj razlikujejo. Najvažnejši izmed njih je jezik kafa v enako imenovani pokrajini, ki je bila do cesarja Menelika II. samostojno pogansko kraljestvo in

ki je dalo ime naši vsakdanji pijači — kavi.

Nad Modrim Nilom imamo dva jezika: gonga in gunza. Abesinci istovetijo rod Gunza s sosednimi črnici in jih skupno zovejo Sankala. To ljudstvo predstavlja pravi tip črnske telesne grdote in iz njega se glavno rekrutirajo abesinski sužnji.

Zadnjo hamitsko skupino tvorijo jeziki agau. Pred prihodom Semitov so plemena Agau obvladovala skoraj vso abesinsko višino. Pozneje se je večina prebivalcev pomešala s Semiti in izgubila svoj jezik tako, da imamo sedaj samo še nekaj njihovih narečij, ki so še ohranila kot majhni otoki sredi semitskega življa. Prebivalci so po večini dvojezični: poleg materinega narečja uporabljajo v govoru tudi enega izmed semitskih jezikov.

Pokrajina Lasta, v kateri se govorita dva sorodna agavska dialekta hamir in hamta, je bila v srednjem veku središče abesinskega cesarstva in tedanja dinastija je bila hamitkega pokolenja. Najbolj znano agavsko narečje pa je kvara, in to zaradi tega, ker ga govorijo abesinski židje, Falaši imenovani. Falaši so dandanes razpršeni po vsej državi in se bavijo z obrtjo. Sebe nazivajo Bie-ta Israel (dom, rod Izraela), Amhari jim pravijo Kajla ali Foggara, Gali pa Fendža. Kvarski jezik splošno prevladuje le na zapadnih bregovih jezera Tana. Zanimivo je, da židovski Falaši ne znajo hebrejskega jezika in da imajo sveto pismo prevedeno v jeziku geez. Tudi talmuda ne poznajo in se razlikujejo od ostalih židov tudi po obredni čistosti, koledarju itd. ter po tem, da menda edini od vseh Kušitov uporabljajo etiopsko abecedo. Vsi ostali hamitski jeziki nimajo pisanega slovtva.

Semitski jeziki

Abesinski Semiti so se priselili v Afriko iz raznih krajev južne Arabije. Njihovi jeziki in pisava so prav za prav le nadaljevanje narečij in pisma južnih Arabcev. Ko so prišli ti Semiti v stik z domačimi Kušiti, so se sami deloma pohanitili, tako rasno kot tudi jezikovno, in čim bolj gremo proti jugu, tem bolj se njihova narečja oddaljujejo od splošno semitskega tipa.

Obredni in skoraj do danes tudi pisarni jezik vseh etiopskih kristjanov je geez, ki se navadno imenuje nasploh etiopski jezik. Na tem jeziku je v 4. stol. pr. Kr. nastala književnost, ki je obsegala skoraj samo nabožna dela in le malo tudi prevode iz grškega, arabskega in koptskega jezika. Geez je bilo sprva narečje pokrajine Aksum, središča prvega etiopskega cesarstva. Zaradi tega je postal ta jezik nositelj vse civilizacije, a bil že v 10. veku po Kr. mrtev. V nekdanji njegovi domovini nahajamo dandanes dva različna jezika: tigras in tigre. Tigras ali po amharško tigrinja, ki se govori v pokrajini Tigre (davnjeji pokrajini Aksum) in v Eritreji, je najbrž neposredni potomec geeza. Tigre pa izhaja iz nekega dialekta, ki je soroden geezu. Govore ga italijanski podložniki v Eritreji, severno od pokrajine Tigre, ki mu je dala ime.

Osebnostne pokrajine Etiopije zavzema rod Amharov, katerih jezik je zaradi političnih razmer — podobno kot nekdanji grez — postal uraden državni jezik, in to že v 13. stoletju, ko je stopila na prestol salomonska dinastija. Amarinja (tako nazivajo svoj jezik sami Amhari) se precej razlikuje od geeza in tigrinje. Ta jezik ne izhaja samo po poreklu iz nekega dialekta, ki je od početka različen od geeza, ampak je tudi pod hamitskim vplivom izgubil mnogo semitskih potez, zlasti v skladnji in glasoslovju. Zaradi glasoslovnih sprememb so morali etiopski abecedi celo dodati nekaj novih črk. Od časov centraliziranja oblasti se amarinja širi glavno s pomočjo vojakov in uradnikov. Ta amharizacija počasi, a stalno napreduje in značilno je, da dandanašnja prestolnica Addis Abeba leži na ozemlju galskih jezika. Vsak, kdor ume pisati, prav gotovo

zna amharščino, ki jo pojo narodne pesmi, tiskajo v edinem časniku, razglašajo v radiu ter rabijo v slovtvu in trgovstvu.

Končno moramo omeniti še dva važnejša semitska jezika: Gurage na jugu od prestolnice in drugi v okolici mesta Harara.

Črnski jeziki

Ti jeziki obdajajo Abesinijo ob zahodni meji v dolgem pasu, ki se širi proti jugu. Črnske jezike delimo v dve skupini: v bantu in sudanske jezike. Govori abesinskih Črncev spadajo v sudansko skupino.

Na severu ob reki Takaze ob eritrejski meji, nahajamo jezik kunama. Večina pripadnikov biva v Eritreji in njihov jezik se tam imenuje baza. Na zahodu od jezera Tana, daleč v nižinah vzdolž sudanske meje, žive plemena, katerih jezik se zove hamedž. Sorodno narečje govori plemo Beni Sangul. Te istovetijo Amhari s hamitskimi Gunzi in jih poznajo pod skupnim imenom Sankala. Najmočnejše plemo v zahodnem delu je Jambo, ki živi v porečju reke Sobat. Njegov jezik se zove anjak. Dalje proti jugu imamo vrsto plemen, ki govorijo svoja narečja. Plemo Šuro je dalo hamitskim Kačom naziv šuro, s katerim označujejo nasploh črnca.

Arabsčina

Iz zgornjega splošnega pregleda nam je postala jasna tista velikanska pisanost, ki jo kaže črna zemlja v pogledu jezikov. Slika pa ne bi bila popolna, če ne bi posebej omenili še tujih, neabesinskih jezikov, ki jih govorijo v Etiopiji.

Izmed njih ima še največji pomen arabščina, ki se rabi večinoma kot poslovni jezik v nekaterih trgovskih središčih in pa kot pisarni jezik za neke muslimanske skupine. Močnejši je vpliv arabske kulture na črnska plemena, zlasti na severu. Ta arabski vpliv prodira iz Egipta in Sudana in se ne kaže samo v veri in civilizaciji, ampak tudi v jeziku, tako da čisto govore Črnici poleg svojega narečja še arabški jezik. — Zis.

HUMOR

O, potem pa že!

Gospa slugi: "Janez, odnesi tole vabilo gospodu pristavu v drugo nadstropje in povej, da gospoda pristava prav lepro prosimo, naj gotovo pride; reci, da se bo gospod pristav prav gotovo dobro imel, ker smo povabili samo zelo omejeno število oseb."

Janez je vabilo odnesel.

Toda gospoda pristava na večerjo ni bilo.

Gospa je bila hudo užaljena; ni si znala razlagati, zakaj se ni pristav vsaj opravičil. Zla slutnja ji je rekla, da ga je morda

Dr. Townsend, avtor znanega penzijskega načrta, njegova žena in otroci.

Janez polomil. Poklicala ga je k sebi in mu rekla, naj ji pove, kako je opravil njeno naročilo.

"Tako, kakor ste mi naročili, milostljiva," je odgovoril Janez. Potrkal sem pri gospodu pristavu, še prav lepo me je gospod sprejel, in sem rekel, da ga gospa prosi, naj zanesljivo pride, da se bo dobro imel, ker smo povabili samo zelo omejene osebe."

Literatura v zakonu

"Moj zakon je ko pravljica", se je pohvalil neki mladoporočenec.

"Le malo počaka," je menil neki zlobnež. "Leto dni ali dve, pa boš imel namesto pravljice šundroman!"

Dvoje

"Ali si opazil, kako je gospa Mrmolja zadnje čase videti srečna?"

"Da, da! Gotovo še vedno misli na krzneni plašč, ki ga je dobila od svojega moža."

"Nasprotno je pa gospod Mr-

molja videti nekam žalosten — se ti ne zdi?"

"Seveda je! Tudi on še zmerom misli na krzneni plašč."

Trpečim na želodcu

Ni vam potrebno več trpeti kašne ogibanja se jedli, katerih se drugi venele.

ZAL'S ZDRAVILO

ZA ULJESA — ACIDOSIS — PLINJE IN NEPREBAYNOST

Mala steklenica \$1.00 — Velika steklenica \$2.00

Čitajte kaj moški pije o tem zdravilu, ki je pomagalo že tisočim otroci na želodcu.

"Gospodje: Jaz sem trpel za ledvino nezadostnostjo nad 25 let. Sedaj živim in topla steklenica Zalnega zdravila in se počutim dobro. Pred tem sem poskušal različne zdravila in razna zdravila, na trgu so ledvina vne je bila zanesljiva. Če vam Zalnega zdravila ne pomagajo potem tudi drugo vam ne bo. Vsi sveti, P. F. Bushbaum, 651 W. 7th St., Chicago, Ill."

Prekrižite si ZAL'S zdravilo za steno, ali ne in Addis pri:

ZAL'SKI LABORATORY, 7354 E. 84th St., Chicago, Ill.; MERRICK BROS., 142 & Ashland Ave., DUBUQUE PHARMACY, 1831 W. 51st St.; MORAVA PHARMACY, 2838 W. 26th St., Chicago, Ill., ali v vsaki vaši vaši lekarni, da se seznanite in

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepe 10. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in plašete eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine in eni naročnik list Prosveta stane za vse enako, za člano ali možano \$6.00 za eno letno naročino. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za tednik, se jim to plašete k naročninu. Torej sodaj ni vroča, reči, da je list predrag za član S. N. P. J. List Prosveta je vašo lastnino in gotovo je v vsaki družini nekaj, ki bi rad štiral list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdravilne dravne in Kanado \$6.00	Za Člano in Chicago je \$1.00
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 4.00
2 tednika in..... 7.50	2 tednika in..... 7.50
3 tednika in..... 11.00	3 tednika in..... 11.00
4 tednika in..... 14.50	4 tednika in..... 14.50
5 tednikov in..... 18.00	5 tednikov in..... 18.00

Za Evrope je..... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vrsto denarja ali Meni Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaše lastnina.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bodi moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vrsto lista Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo misliti datum za to vrsto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Prilofeno pošiljam naročnino za list Prosveta vrsto \$.....

1) Ime..... Čl. družina št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moji družine:

2)..... Čl. družina št.....

3)..... Čl. družina št.....

4)..... Čl. družina št.....

5)..... Čl. družina št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

S. N. P. J.

PREJEMA VRA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vaitnice, častila knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

Tiska vabila za veselice in shode, vaitnice, častila knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

Vas pojasnila daje vodstvo tiskarne

Cena umerno, enjaka dela prvo vrste

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

Telefon Rockwell 4904

CHICAGO, ILL.

Tudi se čisto za želje tudi vse potrebne pojasnila

O jeziku v Abesiniji

Stanko Bunc:

Sodobna Abesinija — ne kaže velike pisanosti samo v mešanju plemenskih razlik in v križanju velikih nasprotstev v kulturi, veri in politiki, ampak predstavlja tudi v jezikovnem pogledu zanimiv mozaik, saj živi v njej precej nad trideset važnejših jezikov in narečij, približno toliko pa še manjših govorov.

V prebivalstvo današnje Abesinije so se stopili trije rasi elementi: hamitski, semitski in črnski. Ti elementi, že v osnovi med seboj zelo različni, so se zaradi posebnih zemljepisnih razmer močno zblížali in pri tem stvorili množico prehodnih oblik, ki pisanost rasi nasprotstev samo povečujejo. Tudi jeziki, ki jih govorijo negusovi podložniki, zastopajo v osnovi te tri rase. Pri tem pa je treba posebej pomeniti, da se pojma jezik in rasa ne skladata povsem in povsod. Tako n. pr. prebivalci osrednje Abesinije, dasi govorijo razna narečja, tako hamitska kot semitska, vendarle tvorijo skoro enoten antropološki tip, ki ga nekateri že štejejo kot posebno abesinsko raso. Dalje nekatera plemena, ne dvomno rasnega porekla črncev,

govorijo hamitska narečja, semitski amharški jezik pa sega dandanes daleč preko plemenskih mej Amharov samih. Kljub takim razbežnostim vendar slove jeziki na rasi podlagi in zato si jih tudi oglejmo s tega vidika.

Na abesinski zemlji prevladuje po prostoru in številu hamitski element: Nepopolna statistika pravi, da imamo od približno 11 milijonov prebivalcev nad 6 milijonov Hamitov, tri milijone in pol Semitov in en milijon in pol črncev.

Hamitski jeziki

Hamitske jezike delijo strokovnjaki na tri skupine: 1. libijski jezik. Med njimi je najvažnejši staroegipčanski jezik, katerega najmlajša oblika — tudi že mrtva — služi dandanes egipčanskim kristjanom v liturgiji pod imenom koptski jezik. 2. berberska narečja, razsejana po severni Afriki in Sahari. 3. jeziki abesinskih Hamitov, ki se po Hamovem sinu Kuš zovejo Kušiti. Skoro vsi njihovi jeziki se govorijo v mejah etiopskega cesarstva.

Na severu, ob meji z italijansko Eritrejo, živi majhen pastirski rod Saho, katerih govor je močno soroden z jezikom Afarov. Ljudstvo Afar, ki je mnogo bolj znano z arabskim nazivom Dankali (v množini

Dankali), je posedlo pustinjaške predele, ki se razprostirajo od Eritreje proti jugu skoro do železnice Džibuti-Addis Ababa. Afari prebivajo tudi v francoski koloniji Somaliji, a italijanski vojni oddelki Askarov iz Eritreje so večinoma njihovi rodni bratje, ki govorijo isti jezik.

Naslednja skupina iz družine kušitskih Hamitov so tako zvali Somali. So to številna plemena, ki so zaljudila pokrajino Ogaden in govore več narečij. Najvažnejša izmed njih so: v angleški Somaliji Isak, v samem Ogadenu Darod in na jugu Harvijsa.

Proti zahodu nahajamo pet milijonsko ljudstvo Gala, ki se samo naziva Oromo. Obsega velikansko ozemlje od angleške kolonije Kenja na jugu do Harara na severu in od Ogadena pa skoraj do angleškega Sudana na zahodu. Govorijo štiri skupine narečij: mačca na zahodu, tulama na vzhodu, borana na jugu in vollo (galla).

Dalje imamo skupino jezikov številnih plemen, ki jih sosedni Gali nazivajo s skupnim imenom Sidama. So to po poreklu večinoma črnici. Jeziki se med seboj razlikujejo. Najvažnejši izmed njih je jezik kafa v enako imenovani pokrajini, ki je bila do cesarja Menelika II. samostojno pogansko kraljestvo in